

ERDÉSZETI LAPOK

AZ ORSZÁGOS ERDÉSZETI EGYESÜLET

K Ö Z L Ö N Y E.

Kiadó :
Az Országos Erdészeti-Egyesület.

Szerkesztő :
Bedő Albert.

Megjelenik minden hónapban.

Huszonnegyedik évfolyam. VI. füzet. 1885. Junius hó.

Előfizetési díj egy évre 8 frt. Az Országos Erdészeti-Egyesület azon alapító tagjai, kik legalább 150 frt alapítványt tettek, valamint a rendes tagok is a 8 frt évi tagsági díj fejében, ingyen kapják. Oly alapító tagok, kik 150 frtnál kevesebbet alapítottak 3 frt kedvezményi árért járathatják.

 Szerkesztőség és kiadóhivatal Budapesten, Lipótváros, Hold-utca, 21. szám, II. emelet.

A lap irányával nem ellenkező hirdetések mérsékelt díjért közöltnének.

A zsarnóczai m. kir. erdőhivatal kerületében alkalmazott kincstári állandó erdőmunkások szolgálati viszonyairól. *)

Irta : Tomcsányi Gyula, m. kir. erdőmester.

I. A „társláda“ intézmény.

Az 1880-ik évig Selmezbányán fennállott főbányagrófi hivatal intézkedési körébe tartoztak a régi időktől fogva a bányászati és földgazdasági ügyeken kívül a besztercebányai m. kir. erdőigazgatósági és a zsarnóczai m. kir. erdőhivatali kerületekhez jelenleg tartozó erdők is. Az 50-es években a főbányagrófi hivatal helyébe az alsó-magyarországi bányá-, erdő- és jószágigazgatóság lépett, ugyanazon hatáskörrel, mint az addigi főbányagrófi hivatal; változás a hatáskört illetőleg csak az 1871-ik évben állott be, midőn az erdészet

*) Ezen értekezés az ez évi országos kiállításra lett beküldve.

és a mezőgazdaság az akkorában szervezett beszterczebányai m. kir. jószágigazgatóságnak rendeltetvén alá, a bányászati fennhatóság alól elvonatott.

A volt főbányagrófi kerületben a bányaművelés már évszázadok óta fennállván, régen felmerült annak szüksége, hogy a munkások oly szövetkezetbe lépjenek, mely a kölcsönös segélyezést betegség vagy munkaképtelenség esetére lehetővé tegye. E szövetkezet „társláda“ elnevezés alatt évszázadok előtt csakugyan létrejött, a mint ez egy 1600-ban szerkesztett és az 1648-ban kibővített szabályzatból kivehető, melyben egyebek között az is említettik, hogy a „selmeczi társpénztár“-alapot a bányamunkások elődjei emberemlékezetet meghaladó idő előtt munkaképtelenné vált társaik és ezek özvegyei és árvái felsegélyezésére létesítették.

A régibb időből fenmaradt társpénztári szabályzat alapján 1862-ben új szabályzat készítettett, mely a bécsi pénzügy-ministerium 1863. évi 22.163. számú rendeletével jóváhagyott. Ezen szabályzat főbb határozatai kivonatilag a következők:

1. a selmeczi „társpénztár“ a selmeczi bányaműveknél a munkások folytonos hozzájárulásával, a hozzájárulók segélyezésére létesített alap; az 1862. év táján fizettetett ezen alapba évenként átlagban 4500 hozzájáruló által 20.000 frt. Az 1861-ik év végével a „társpénztár“-alap 256.900 frtból állott.

2. A „társvagyon“ köztulajdona az ennek köréhez tartozó bányaműveknek, a haszonélvezet azonban egyedül a munkásokat illeti, miért is e vagyon a bányamű tulajdonosok által a munkások hozzájárulásával kezeltetik.

3. A „társláda“ kötelékébe tartoznak a Selmeczen, Béla-Bányán, Szelaknán, Vihnyén, Hodruson, Kopaniczán és Zsar-nóczán létező kincstári és magán bányaművek, a kincstári

erdőhivatal és a kincstári gazdasági hivatalok, a selmeczi bánya-, erdő- és jószágigazgatóság, nemkülönb a bánya- és erdőakadémia munkásai és altisztei kivétel nélkül.

4. A „társpénztár“ jövedelmét azon hozzájárulások képezik, melyeket a munkások teljesítenek, és melyek a bér $\frac{1}{30}$ -adából állanak ($3\frac{1}{3}\%$).

5. A 256.900 frt tőkevagyon nem csökkenthető, de az sem kívánatos, hogy szükségtelenül gyarapíttassék; az évi bevétel $\frac{1}{20}$ -ad része azonban évenként a tőkevagyonhoz csatolandó.

6. A „társpénztár“ általában következő fizetéseket teljesít: ellátási díjakat munképtelen tagok, vagy ezek árvái és özvegyei részére; kórpénzeket, temetkezési pénzeket, rendkívüli segélypénzeket, kamatozó és kamat nélküli kölcsönöket, hozzájárul ezenfelül az orvosok díjazásához és ezek utiköltségének viseléséhez.

Az 5. bérosztályba sorozott munkások és altisztek nyugbérére:

8—20 évi szolgálat után hetenként	20—36 kr,
20—30 „ „ „ „	24—40 „
30 éven felüli szolgálat után hetenként . .	28—44 „

Az erdőmunkások a következő bérosztályokba tartoznak: az 1-sőbe mint legcsekélyebbe a szénégető és favágó inasok,

a 2-ikba a favágók,

a 3-ikba a szénégetők és faraktárőrök,

a 4-ikbe a fűrészjavítók és szénégető mesterek,

az 5-ikbe mint legmagasabba erdőmunkás nincs sorolva.

Az özvegy, az elhalt férjet megillető nyugbér felét kapja.

Atyátlan árvák 7 kr, egészen szülőtlen árvák 14 kr hetenkénti ellátási díjt kapnak, m. p. a fugyervekek 14, a leánygyermek 12 éves korukig.

7. A „társláda“ igazgató tanácsa 8 tagból áll, kik közül hat a kincstárt, kettő a magánbánya-társulatokat képviseli; ezen igazgató tanács mellé van rendelve a munkások bizottmánya, melybe minden 100 munkás után 1—1 tag választatik.

8. A „társpénztár“ kezelése a „társpénztári“ tisztviselők által eszközöltetik; e tisztviselők a „társpénztár“-ból kapják fizetésüket.

II. Különös kedvezmények a kincstár részéről a munkások irányában.

A „társláda“ intézményen alapuló segélyezéseken kívül a kincstár is hozzájárul az állandó és a „társláda“ kötelékéhez tartozó munkások anyagi helyzetének biztosításához, a mennyiben külön nyugbéreket is fizet a munkásoknak és a hozzájuk tartozóknak.

A munkások ugyanis munkaképtelenség esetében, ha szolgálati idejük 8—40 évig tartott, szolgálati minőségük szerint heti $31\frac{1}{2}$ krtól 1 frt $57\frac{1}{2}$ krig terjedő ugynevezett „kisebb“ nyugbért, ha pedig 40 éven túl szolgáltak, heti 1 frt $01\frac{1}{2}$ krtól 3 frt 15 krig terjedő ugynevezett „nagyobb“ nyugbért kapnak.

Az özvegyek a munkás kisebb nyugbérének felét kapják, az atyátlan árvák hetenként $5\frac{1}{2}$ krt, a szülőtlen árvák pedig hetenként $12\frac{1}{4}$ krtól 15.75 krig terjedhető nevelési pótlékot, a szerint, a mint atyjuk hosszabb vagy rövidebb ideig állott munkában.

A nyugbérezésre vonatkozó itt közölt szabályok egy 1762-ben évi márczius 5-én kelt legfelsőbb elhatározáson és az udvari kamarának egy 1780-ik évi 231. számú leiratán alapulnak.

A nyugbérezési kedvezményen kívül a munkások ugynevezett betegpénzekben is részesülnek, melyek a munkások szol-

gálati minősége szerint, könnyebb betegségnél 4—10 krig, nehezebb betegségeknel 8—20 krig terjedhetnek naponként.

Azon munkások, kik kincstári telepeken laknak, még az alábbi kedvezményekben részesülnek ;

a) szabad faizási jogot élveznek, úgy a tűzifaszükséglet mint az épületek jókarban tartásához és esetleg az új építkezésekhez szükséges faanyag megszerzése tekintetében ;

b) minden munkás szabad legeltetést kap 2 darab szarvasmarha, vagy 8 darab juhra ;

c) házépítéshez a kincstár minden munkásnak bérmentesen belsőséget ad ;

d) a telep tájékán levő kincstári réteket és szántóföldeket a munkások kedvezményi bér mellett kapják használatba ;

e) betegség esetén a munkások ingyen gyógykezelésben részesülnek.

III. A munkások jelenlegi létszáma és a munkarendszabály.

Az 1884-ik év végével volt :

1. a klaki kincstári telepen :

szénégető mester	22,
fűrészjavító	1,
szénégető	8,
favágó	48.

2. Kincstári telepen kívül van :

szénégető mester	7,
szénégető	17,
favágó	5.

Ezen munkásokra nézve legujabban a következő munkarendszabály lett életbe léptetve, mely a munkába való felvétel alkalmával a munkással közöltetik és az ezen alkalommal kiadni szokott szolgálati könyvben van bevezetve.

1. Ezen szolgálati könyv akkor állíttatik ki, midőn a kincstári munkába való felvételt kérő egyén az erdőhivatal által tényleg felfogadtatott, és az erdőhivatal „legénységi könyvé“-be beiktattatott.

2. A szolgálati könyv az ily módon felfogadott munkásnak kézbesítettik, a ki azzal azon kir. erdőgondnokságnál köteles jelentkezni, melyhez utasítva lett.

3. Az illető erdőgondnok a könyvecskét átveszi és a munkába belépés napját bejegyezvén, mindaddig magánál visszatartja s megőrzi, míg a könyvecske tulajdonosa kerületében a részére kitűzött munkában áll.

4. A szabályszerű illetmények élvezete, illetőleg a nyugbér megszabására nézve mérvadó szolgálat az 1-ső pontban tárgyalt felfogadási naptól veszi kezdetét.

5. Ha az állandó munkásul felfogadott egyén a felső hatósági felvétel napjától számított 14 nap mulva kitűzött munkájába nem lépett és késedelmezését orvosi bizonyítvánnyal, vagy más az elmaradás szükségességét igazoló hatósági bizonyítványnak az erdőhivatalnál való előmutatása által nem igazolja, a kir. munkások sorából kitörültetik s többé nem tarthat felvételre igényt.

6. A megkezdett munka szabályszerű befejeztével azon erdőgondnok, a kinél dolgozott, a szolgálati könyvhöz fűzött táblázatos nyilvántartásban az illető rovatot kitölti és a munkást az erdőhivatal rendelkezésére bocsátja, kézbesítvén neki a könyvecskét.

7. Csak az erdőhivatal lévén hivatva a munkást új munkába utasítani, a könyvecske tulajdonosa nyolcz nap alatt ismét jelentkezik ott és az előmutatott könyvecskébe a munkás új rendeltetési helye bejegyeztetik, magától értetvén, hogy ha a kitűzött határnapon az új munkában meg nem

jelenik, az elmaradás a munkások sorából való elbocsátását vonja maga után. (Lásd az 5-ik pontot).

8. Az ellenszegülő, engedelmetlen, részeges és hanyag munkást az erdőgondnok feljelentése folytán az erdőhivatal elbocsátja.

9. Minthogy ezen könyvecskébe a munkás magaviselete és netaláni megfenyítettései is feljegyeztetnek, szabályul állítatik fel, hogy 3-szori megfenyítés vagy büntetés elbocsátást és ennek következményeit vonhatja maga után.

10. Elbocsátás esetén a munkás mindazon kedvezményeket, melyekre igénynyel birt, valamint a „társpénztárba“ már befizetett munkabér hányadát is mindenkorra elveszti.

11. Az évről-évre felső hatóságilag megállapított „munkabér“ szabályban foglalt munkabérek az egyes munkanemekre és helyekre nézve az erdőhivatal által állapítik meg s a kimért munkabérrel minden munkás megelégedni köteles.

12. Erdőkincstári vállalkozókhöz munkába csak írásbeli engedély mellett, egyéb munkába pedig csak kincstári munkahiány és szabadságoltatás esetén léphet a munkás, köteles azonban ezen munka után is, még pedig hetenként tiz (10) krt a „társládába“ fizetni.

A munkás nem csak favágatási, illetőleg szénitési, hanem bármely más kincstári munkába is (usztatás, fakiszedés), elmenni köteles, ha kirendeltetik.

Munkahiány miatt magánmunkába való távozásra a munkás az erdőgondnok javaslata folytán csak az erdőhivataltól nyerhet szabadságot, de ha a nyert szabadságidőt be nem tartja, vagy ha szabadságidő nélkül bármiféle magánmunkát vállal, vagy saját házi foglalkozás céljából munkáját elhagyja, vagy ha katonakötelezettsége folytán az ezredhez behivatik és ugy távozáskor, valamint visszaérkezése után az erdőhivatalnál, és itt nyert utasításával legfeljebb 14 nap alatt az

erdőgondnoknál nem jelentkeznek, a kincstári munkából kilépettnek, illetőleg elbocsátottnak tekintetik.

A munkásnak betegsége esetére az erdőgondnoktól kell az orvoshoz utalványt kieszközölnie. Ily utalvány nélkül sem gyógyszer, sem orvosi ápolásban nem részesülhet.

13. Ha a kincstári erdőmunkás nőszülni kíván, erre az engedélyt a m. kir. erdőhivataltól megszerezni köteles, mivel ily engedély nélkül sem neje, sem gyermekei kincstári ellátásra igényt nem tarthatnak. A már munkában állók nős voltukat a könyvecske megszerzése alkalmával igazolni tartoznak. Az engedély, illetőleg utólagos igazolás a legénységi törzskönyvbe iktattatik.

14. A könyvecskére szükséges 15 kros bélyeget és a könyv 10 krral megszabott kiállítási költségét annak tulajdonosa sajátjából köteles fedezni.

15. Ha a könyvecske a tulajdonos kezei közt elvész, azt 8 nap alatt az erdőhivatalnál, vagy azon erdőgondnokságnál be kell jelenteni, melynél munkában állott, különben új könyvecskét nem kap, és ily szolgálati könyvecske előmutatása nélkül sem új munkába fel nem vétetik, sem nyugbérre igényt nem tarthat.

16. Azon kincstári munkások, kik e rendszabály életbe léptetése előtt már munkában állottak, kötelesek egy év letelte előtt eddigi szolgálati éveiket beigazolni és szolgálati könyvet szerezni, mivel ellenkező esetben a kincstári munkából kilépetteknek tekintetnek.

17. A legénységi könyv alapján beigazolt szolgálati idő a szolgálati könyvecskébe beiktattatik.

18. Minden év végével a teljesített munka az erdőhivatalnál a szolgálati könyvecskével igazolandó és a legénységi törzskönyvbe bevezetendő.

19. Minthogy kincstári munkásnak csak azon egyén tekintetik, a ki ezen rendszabályokat felolvastatásuk és megmagyaráztatásuk után feltétlenül elfogadja, magától értetik, hogy csakis oly egyén számíthat kincstári keresetre, valamint a kincstári munkások részére megállapított kedvezményekre, a ki ezen rendszabályokat aláírta.

IV. A munkások anyagi helyzete.

Ámbár az állandó munkások azon kedvezmények tekintetbe vételével, melyekben a kincstár által részesítettnek, olcsóbb bér mellett kénytelenek kincstári munkát végezni, ez anyagi helyzetükre nem mondható hátrányosnak, minthogy ezen bérek a vidék magán munkabéreinél alig 4—5 0/0-kal csekélyebbek és minthogy a kincstár mindig kellő időben gondoskodik saját munkásai foglalkoztatásáról, úgy, hogy ezek e tekintetben a magán munkások fölött, a kik munkakereséssel kénytelenek gyakran sok időt eltölteni — határozottan előnyben vannak; számba jön még, hogy a kincstári munkások betegség esetén nemcsak gyógykezelésben, de még betegpénzekben is részesülnek. Mindezeket összegezve azt lehet állítani, hogy a kincstári munkások helyzete addig, míg munkaképesek, a vidékbeli viszonyoknak megfelelők és elég türhetők.

Annál kedvezőtlenebb a munkás helyzete, ha keresetkép telenné válik; az elhalt munkás hátrahagyott családja pedig oly sanyaru helyzetbe jut, hogy sokszor az éhhalállal kénytelen küzdeni.

A kincstár és a társláda ugyan karöltve igyekszik segitni ily esetben a munkáson, illetve családján, de az ide vágó rendszabályok azon régen elmúlt időkből valók, a mikor a drágasági viszonyok nem voltak oly nyomasztók, mint most.

Ha a munkás 40 éven tul szolgál és magát a legmagasabb bérosztályba felküzd, kap évi nyugdij gyanánt a társlá-

dától 22 frt 88 krt és a kincstártól 72 frt 08¹/₂ krt; az alsóbb osztályu munkások nyugbére ily hosszú szolgálati idő után csak 14 frt 56 kr a társládától és 52 frt 92¹/₂ kr a kincstártól. Ha pedig a munkás a 40-ik szolgálati évet be nem tölti, kap a kincstártól, tekintet nélkül arra, vajjon 8 vagy 39 évet szolgált-e, a felső bérosztályban 16 frt 42¹/₂ krt, az alsóban pedig 9 frt 12¹/₂ krt, a társládától pedig a szolgálati idő és bérosztály szerint 10 frt 40 krtól 22 frt 88 krig mozgó összeget évi nyugbérül.

Ez minden esetre nagyon mostoha kiszabás, melyet még kedvezőtlenebb világitásba helyez az a körülmény, hogy kivált a kincstári nyugbérezésnél a szolgálati idő tartamára nincs méltányos tekintet véve. Ha már a nagyobb és a kisebb nyugbéren változtatás nem is történt, legalább több fokozatot lehetett volna felállítani a szolgálati idő szerint, ha másként nem, oly módon, mint a társládai nyugbér kiszabásánál, a hol a szolgálati időre 3 fokozat van, t. i. 8 évtől 20-ig, 20-tól 30-ig és 30 éven felül.

Még mostohább a sorsa az oly családnak, melynek kenyéradója elhal; az özvegy kapja a kincstártól a férfit illető kisebb nyugbér felét — tekintet nélkül elhalt férje szolgálatának tartamára — azaz vagy 8 frt 21, vagy csak 4 frt 56 krt; a társládától pedig a férj bérosztálya és szolgálati ideje szerint évi 5 frt 20 — 11 frt 44 krt évi nyugbérilletményül.

Az árvák nevelési pótléka atyjuk szolgálati ideje, bér-fokozata és a szerint, vajjon az árvák csak atyátlanok vagy pedig egészen szülőtlének: a kincstártól évi 6 frt 37 és 7 frt 19 kr közt, a társládától évi 3 frt 64 és 7 frt 28 kr közt változik.

Hogy ezek mily csekély összegek, ez első tekintetre is mindenkinek fel kell hogy tűnjék, főleg ha tekintetbe jó, hogy

a kincstári munkások kivétel nélkül mind oly szegény emberek, a kik egy viskónál egyebet nem birnak tulajdonul és hogy azon időn át, a midőn munkaképesek, mindig annyira elvannak kincsári munkával foglalva, hogy mellékkereset után, ha ilyen kínálkoznék is, egyáltalán nem nézhetnek és így módjukban sincs többet keresni, mint a mennyi mindennapi élelmükhöz szükséges.

A munkában elaggott vagy szerencsétlenség folytán még fiatal korban keresetképtelenné vált munkás nyugbérezése alkalmával elszorul a nyugbérkiszabással megbízott tisztviselő szíve, ha a fennálló szabályokat alkalmazásba veszi és a nyugbérösszeget kiszabja, még megrendítőbb az, ha az özvegyek és árvák nyugbére, illetve nevelési díja jó kiszabás alá, melyre csakugyan rá talál az a szójárás, hogy az éhhalálhoz sok, a megélhetéshez kevés.

V. Mily lépések tételnek a munkások anyagi helyzetének javítására nézve.

Hogy az állandó kincstári munkások sorsán segíteni kell, régen elismertetett mindenki által, és hogy ez nem történt, ennek csak közgazdasági helyzetünk az oka; mert bár igaz, hogy most sokszor csak a legsatnyább egyének állanak kincstári munkába, az erőteljesebbek pedig nem kötik le magukat, s bár az is igaz, hogy ha a kincst. munkások viszonya javulna, a legjobb erők a kincstárhoz mennének, s ekkor kevés emberrel több dolgot lehetne végeztetni, mint most sokkal: de az is tény, hogy a munkások helyzetén csak tetemes anyagi áldozatok árán lehetne segíteni, és ezen áldozatok meghozatalát mind a munkaadó kincstártól kell várni.

Ebben a kerületben különben a kincstári és magán bányatársulati munkások helyzetén már lényeges javítás történt, a mennyiben a fenebb ismertetett társláda-szabályzat a

bányamunkásokra nézve 1882. évi januárhó 1-től kezdve hatályon kívül helyeztetett és e helyett humanusabb és a jelenkor igényeinek megfelelőbb szabályzat alkottatott; úgy, hogy most az 1863. évben alkotott régi szabályok — minthogy az erdőkincstár az új szabályok megalkotásához nem járult hozzá — csakis az erdőmunkásokra nézve érvényesek.

A bányamunkások új szabályzata intézkedik az iránt, hogy a régi időkből eredő társvagyon miként kezelendő, a munkások mily összeggel járulnak az alap fentartásához és ennek ellenében, mily kedvezményekben részesülnek s végül tekintettel arra, miszerint a nyugbérézés az új szabály szerint sokkal humanusabb és ennek egész költségeit a társpénztár viselni nem képes: megállapítja, hogy a bányatulajdonos meny-nyivel járul a társládaalaphoz.

Ezen főbb pontok a következőleg hangzanak:

1. Minden állandó minőségben szegődött altiszt, felügyelő, szolga vagy munkás bérének 6, azaz hat százalékaival köteles hozzájárulni az alaphoz, (a régi szabályzat szerinti hozzájárulás $3\frac{1}{3}\%$).

2. A bányabirtokos hozzájárul a társpénztárhoz:

I. folytonosan:

a) ugyanazon összeggel, melylyel a társpénztári tagok együttesen folytonosan járulnak;

b) az orvosok fizetésével;

II. ideiglenesen, azon idő alatt, míg a társpénztár összes valódi bevételeiből, levonva ezekből a tőkésítendő 5 százalékot, az összes kiadásokat fedezni képtelen, még pedig:

a) fedezi a mutatkozó hiánynak felét véglegesen;

b) előlegezi kamat nélkül a másik felét azon feltétel alatt, hogy az előlegezett összegeket a társpénztár mihelyt jövedelmi feleslege erre képezzé teszi, első sorban visszatéríteni tartozik.

3. A szabályszerű nyugalombérnek meghatározásánál az állandó tagnak utolsó tényleges szolgálati alapbére egy évre kiszámítva szolgál zsinórmértékül, mely alapbérhoz azonban semminemű mellékjárandóságok, (fa- és szénátalány) javadalmak, u. m. korlátolt árban való gabonaélvezet, természetben való lakás, lakáspénz, ruhajárulék, személyi pótfizetés számba nem vehetők.

Az évi, havi és heti béreknél az alapbér 1-szer, illetőleg 12-szer, vagy $52\frac{1}{7}$ -szer, napibéreknél pedig 300-szor és végre oly munkásoknál, kik a hétnek minden napján, tehát vasárnap és ünnepnapon is kötelesek szolgálatot tenni, 365-ször veendő.

Az ilykép kiszámított évi bérből — szolgáltatott legyen az ki akár csak készpénzben, akár részint készpénzben, részint természetmennyekben — a szolgálatban levő egyén szolgálatra való képtelenségének beálltával, a nyugalombérbe beszámítható évek alapján, mint folytonos nyugalombér jár:

Fokozat	S z o l g á l a t i		az alap- bérenek
	időtől	időig	
I.	8 éven tuli	15 évi	30 ^o / _o -a
II.	15 " "	20 " "	35 " "
III.	20 " "	25 " "	45 " "
IV.	25 " "	30 " "	55 " "
V.	30 " "	35 " "	65 " "
VI.	35 " "	40 " "	75 " "
VII.	40 " "	45 " "	85 " "
VIII.	45 " "	—	100 " "

Ha a nyugalmobér kiszabásánál krajczárrészek jönnének elő, ezek a nyugalmazandó tag javára, mint egész krajczárok veendőik.

4. Az özvegyek nyugalmobére:

Folytonos nyugalmobérré azon özvegynőnek van igénye, kinek férje a társpénztár állandó tagja és nyugalmobérré jogosított volt, vagy kinek férje ideiglenesen tag volt ugyan, de munkában találta halálát.

a) Ha az özvegynő állandó lakhelyét a magyar-osztrák monarchia határain belől választja, vagy azon kívül lakhatni engedélyt nyert;

b) ha férjével halála napjáig egyetértésben élt, vagy elválás esetében nem volt az elválás oka.

Az özvegynő nyugalmaztatásánál az életkor, a munkára való képesség, a vagyon, gyermekhiánya vagy azok száma befolyással nincsen.

Állandó női tagnak elhalt férje után járó nyugalmobére még tényleges szolgálata alatt is kiadandó.

Ideiglenes és csupán engedély melletti nyugalmobérré van igénye:

a) azon nőnek, kinek nyugalmobérré jogosított férje eltűnt és fel nem található, ily nő özvegynek tekintetik és nyugalmobére férje feltalálásáig utalványozható;

b) azon nőnek, kinek nyugalmobérré már ellátott férje büntett vagy vétség miatt fogságra ítéltetett, — a büntetés tartamára.

5. A nevelési pótléknak kiszabása:

Nyugalmobérré jogosított tag után hátra maradt minden egyes árvának szabályszerű kora elértéig jár nevelési pótlék czimén:

a) ha szülőinek csak azon fele hal el, ki társpénztári tag volt, utolsó beszámítható bérének egy tizenketted része.

b) ha szülőtlen, ugyanazon bérnek kéttizedrésze.

Ugyanazon családbeli atyátlan árváknak járó nevelési pótlék azonban együttesen soha nem tehet többet, mint elhalálozott atyjuk, illetőleg saját szolgálata folytán nyugalombérré jogosított anyjuk tetteges utolsó alapbérének 35, azaz harminczöt százaléka; szülőtlen árváknak járó nevelési pótlék pedig együttesen soha sem mehet többre, mint az említett alapbérnek 60, azaz hatvan százaléka.

Azon esetben, ha a gyermek atyja és anyja nyugalombérré jogosított volt, az árvának csak egyikük és pedig azután van igénye, ki után kedvezőbb nevelési pótléket nyerhet.

Mostoha gyermekek, kiknek nevelési pótlékre igényük van, addig, míg mostoha anyjuk él, szülőtlen árváknak nem tekinthetők.

Ezekből áll főbb vonásaiban a bányászati társpénztár szolgálata. Hogy határozatai sokkal előnyösebbek mint az erdőmunkásokra nézve fennálló régi szabályzatok, az az első tekintetre is kitűnik. Még jobban és világosabban kitűnik azonban a nagy különbség, mely az erdőmunkások és bányamunkások helyzete közt van, az alább következő táblázatokból, melyekben az erdőmunkások, özvegyeik és árváik illetményei azon illetményekkel vannak összeállítva, melyet a bányászati társpénztár szabályai szerint nyerhetnének.

I. A munkások nyugbére.

	Az erdőmunkásokat megilleti az érvényben levő szabályok szerint a kincstártól és a társládából								A bányamunkásokra nézve fennálló új szabályzat szerint megilletné az erdőmunkásokat																	
	8—20		20—30		30 éven		40 éven		Évi ke- reset szerint	8—15		15—20		20—25		25—30		30—35		35—40		40—45		45 felül		
	é v i				f e l ü l i					é v i																
	szolgálat után évi nyugbér gyanánt								szolgálat után évi nyugbér gyanánt																	
	frt	kr	frt	kr	frt	kr	frt	kr	frt	kr	frt	kr	frt	kr	frt	kr	frt	kr	frt	kr	frt	kr	frt	kr	frt	kr
Szénégetőmester vagy fűrészcsoportvezető	33	07	35	14	37	22	92	88	180	.	54	.	63	.	81	.	99	.	117	.	137	.	153	.	180	.
Szénégető	23	68	25	76	27	84	71	64	140	.	42	.	49	.	63	.	77	.	91	.	105	.	119	.	140	.
Favágó	21	60	23	68	25	76	69	57	140	.	42	.	49	.	63	.	77	.	91	.	105	.	119	.	140	.

II. Az özvegyek nyugbére.

	Az özvegyet megilleti az érvényben levő szabályok szerint a kincstártól és a társládától összesen						A bányamunkásokra nézve fennálló szabály szerint megilletné az özvegyet	
	8—20		20—30		30 éven			
	é v i g				felül			
	tartó szolgálat után évi nyugbér gyanánt							
	frt	kr	frt	kr	frt	kr	frt	kr
Szénégetőmester és fűrészcsoportmester özvegye	16	53	17	52	18	61	45	.
Szénégető özvegye	11	84	12	88	13	87	35	.
Favágó „	10	80	11	84	12	88	35	.

III. Az árvák nevelési pótléka.

	Az árvákat megilleti az érvényben levő szabályzat szerint a kincstártól és a társládától összesen								A bányamunkásokra nézve fennálló szabály szerint megilletné az árvákat	
	8—20		20—30		30—40		40 éven			
	é v i g				felül					
	tartó szolgálat után évi pótlék gyanánt									
	frt	kr	frt	kr	frt	kr	frt	kr	frt	kr
Szénégetőmester } atyán árvája	6	47	6	47	6	47	6	47	15	.
Fűrészcsoportmester } szülőtlén „	13	75	14	23	14	56	15	47	30	.
Szénégető és } atyátlán árvája	6	47	6	47	6	47	6	47	11	66
favágó } szülőtlén „	13	75	14	23	14	56	15	47	23	33

Nem téveszthető ugyan szem elől, hogy az új bányászati „társpénztár“ rendszabályai a bányabirtokosokra terheket rónak; de a régi szabály mellett, mely az erdőmunkásokra most is érvényes, szintén jelentékeny részben hozzájárult a birtokos a munkások nyugbérézéséhez és gyógykezeléséhez, az áldozat tehát nem valami rendkívüli. De ha az új szabályzat eleinte nagyobb terhet is róna az erdőkincstárra, még sem zárkozhatik el sokáig a munkások helyzetének javítása elől, ha jövőre megbízható és jó munkaerőt akar nevelni.

A bányamunkások és az erdőmunkások nyugbér szabálya és egyéb szolgálati viszonyai közt létező különbség mindenestre már igen szembetűnő kezd lenni az erdőmunkások előtt, s a lehangoltságnak, mely ebből származik, máris sok helyütt érezhető az a rossz következménye, hogy az erdőmunkások kezdik a kincstári munkát elhanyagolni és magánmunkát vállalni.

Mindezen körülményekről azonban tudomása van a nagyméltóságú földmivelés-, ipar- és kereskedelemügyi m. kir. ministeriumnak is, s így nem lehet kétsége senkinek, hogy mihelyt a szükséges adatok összegyűjtve lesznek, az erdőmunkásokra nézve is oly szabályzat állapíttatik meg, mely az itt felvetett kérdéseket az ügy horderejének, az erdészeti jelenlegi viszonyainak és a munkás osztály valódi szükségleteinek teljesen megfelelő módon fogja megoldani.

Van azonban egy más, szintén hatásos mód is a munkások helyzetének javítására, s ez a fogyasztási egyletek szervezése.

Az erdőmunkások általában félreeső helyeken laknak, hol külön-külön csak aránytalanul drágán szerezhetik be élelmiszereiket. Egy-egy czélszerűen szervezett fogyasztási egylet tehát felette üdvös hatással lenne a munkásnép megélhetésének lehetővé tételére.

A bányakincstári munkásoknak máris vannak ilyen egyleteik, melyek igen kielégítő eredménnyel működnek.

A bányamunkások helyzete tehát ebben az irányban is kedvezőbb az erdőmunkásokéhoz képest, kívánatos tehát, hogy a segély ebben a tekintetben se maradjon el soká.

A végghlesi uradalmi erdőkről.

Irta: R O X E R Vilmos, m. kir. kat. erdőbecslési felügyelő.

A végghlesi uradalmi erdőt hivatalos utazásaim alkalmával bejárván, az uradalmi felügyelő Zdeborszky József ur szivességéből ezen uradalomra vonatkozó oly adatok birtokába jutottam, melyeknek nyilvánosságra hozatala által azt hiszem, szives szolgálatot teszek szaktársaimnak.

E nagy kiterjedésű uradalom, a mely ez idő szerint nemeskéri Kiss Miklós tulajdonát képezi, a herczeg Eszterházy-fele hitbizományi birtokhoz tartozott s a jelenlegi tulajdonos birtokába vétel útján jutott.

Az uradalom erdőterülete 36.142 kat. holdat tesz ki s Zólyommegeye alsó részén terül el, m. p. dél és délkelet felé Gömör- és Nógrádmegye határáig, éjszak felé a breznóbányai, libetbányai és pojniki, nyugat felől pedig a mótyovai és lieszkóczy erdőkkel határos.

Az erdőségeket két jelentékenyebb patak —, név szerint a szalatnai és ócsovai szeli át, melyek Nagy-Szalatna mellett egyesülvén, Zólyom alatt a Garamba folynak. Ezek azonban usztatásra mindeddig nem használtattak, miért is a hatvanrutkai vasutvonal kiépítéséig e nagy kiterjedésű erdőségek csak csekély mérvben voltak kihasználhatók s a fatermés némi része az uradalomban volt számtalan ugynevezett paraszt fűrészeken fűrészárúkká dolgoztatott fel, ennél fogva régiebb idő-